

ادامه دارد تا آنجا که برخلاف همین مصوبه که تأکید بر عدم تعطیلی واحدهای تولیدی و صنفی کرده، اعمال جرایم سنگین و گاهی تا ۱۰ برابر بیشتر از آنچه در قانون پیش بینی شده، عملاً به زمین زدن واحدهای تولیدی و صنفی انجامیده است.

نیما مکتت‌خواه، حقوقدان در این رابطه به هم‌میهن می‌گوید: «مبنای قرارداد من مصوبه سران قوا که مؤید تشدید مجازات قانونی مرتکبین جرم گران‌فروشی است از لحاظ حقوقی ایرادات اساسی دارد؛ چراکه تشدید مجازات قطعاً امری است که نیازمند تقنین بوده و باید از طریق قوه مقننه صورت گیرد. اینکه مجازات قانونی ارتکاب یک جرم با مصوبه‌ای غیر از قانون تشدید گردد با اصول حقوقی بنیادین در تعارض است.»

▼ حق شکایت به دستگاه قضا سلب می‌شود

جالب‌تر اینکه براساس ماده ۴ این مصوبه، حق اساسی متهمین به اعتراض به آرای صادره در مراجع قضایی سلب شده است: «آراء قطعی شعب تعزیرات حکومتی در خصوص تخلفات مذکور در تبصره ۲ ماده ۳ لازم‌الاجرا بوده و در سایر مراجع قضایی و اداری قابل اعتراض و شکایت نیست و صرفاً براساس تبصره ماده ۲۳ آیین‌نامه سازمان مذکور عمل خواهد شد.» در واقع برخلاف قانون اساسی حق شکایت به مراجع قضایی از جمله دیوان عدالت اداری از شهروندان سلب شده است.

این استاد دانشگاه درباره تعریف «گران‌فروشی» و طرح اتهام ارتکاب آن به تولیدکنندگان از سوی سازمان تعزیرات، تصریح می‌کند: «اگر آنچنان‌که تولیدکنندگان عنوان می‌کنند، سود مشروع و قانونی در نظر گرفته شده بر روی کالاهایی که حتی توسط ستاد تنظیم بازار قیمت‌گذاری شده، کمتر از ضوابط قیمت‌گذاری باشد، نمی‌توان تولیدکنندگان را متهم به گران‌فروشی کرد. گران‌فروشی مانند هر جرم دیگری باید از اجتماع ارکان ثلاثه حادث شود. شرکت‌های تولیدکننده که اقدام به عرضه محصول براساس قیمت تمام‌شده و یا اعمال سودی کمتر از سود قانونی خود کرده‌اند اما اینکه این قیمت بالاتر از قیمت دستوری تعیین شده است و به ظن سازمان تعزیرات گران‌فروشی فرض شده، محل اشکال است.»

مکتت‌خواه با اشاره به تعریف گران‌فروشی (که عبارت است از عرضه کالا به بیش از نرخ متعارف و یا در مورد کالاهایی که به دست دولت توزیع می‌شود به بیش از نرخ تعیین شده توسط دولت)، می‌گوید: «از آنجا که عموم تولیدکنندگانی که مورد تعزیر قرار می‌گیرند، عرضه‌کننده کالاهای دولتی نیستند، پس بخش دوم تعریف، یعنی تخلف از نرخ دولتی قابل تعمیم به این دست از تولیدکنندگان به‌خصوص بخش خصوصی نیست. در بخش اول تعریف، یعنی عرضه کالا با نرخ سودی بیش از حد متعارف نیز ملاک آیین‌نامه قیمت‌گذاری محصولات ساخت داخل است که اگر دولت مابه‌التفاوت سود مشروع را پرداخت کرده باشد، می‌توان تولیدکننده را متهم به گران‌فروشی کرد ولی از آنجا که عدم‌التغی به تولیدکننده از سوی دولت پرداخت نشده، عرضه کالا در شرایطی که از آیین‌نامه مذکور تخطی نشده باشد و آنچنان‌که عموم تولیدکنندگان می‌گویند سود آنها کمتر از نرخ سود پیش‌بینی‌شده در این آیین‌نامه باشد، نمی‌توانند مصداق گران‌فروشی قرار بگیرد.»

▼ اختلاف تعزیرات با سایر نهادهای

سازمان تعزیرات با وجود اختیارات گسترده‌ای که در دو سال گذشته کسب کرده و حتی حق شکایت از آرای خود به دستگاه قضا را سلب کرده نتوانسته مانع افزایش قیمت‌ها شود. به همین دلیل از تحلیل‌موضوع یک سال گذشته سازمان تعزیرات می‌توان دریافت که عدم تأثیر افزایش اختیارات در کنترل گرانی و یا به تعبیر دست‌اندرکاران این سازمان «گران‌فروشی»، باعث شده تا سازمان تعزیرات دلیل این عدم موفقیت را در عدم همراهی سازمان‌های متولی دیگر جست‌وجو و معرفی کند. آنچنان‌که اصناف، رئیس سازمان تعزیرات چندی پیش در نشست عنوان داشت: «در بسیاری از حوزه‌ها موضوع نظارت رها شده و زمانی که ما هم ورود می‌کنیم متأسفانه با ما همکاری ندارند... نظارت ناکافی باعث شده که واحدهای تولیدی در خودشان اجازه بدهند هر طور دل‌شان می‌خواهد قیمت‌گذاری کنند و وقتی به سراغ دستگاهی می‌رویم که وظیفه نظارت دارد، می‌گوید قیمت‌گذاری تابع عرضه و تقاضاست.»

ریاست سازمان تعزیرات حکومتی در همین گفت‌وگو با اشاره به بروز جنگ اقتصادی تأکید کرده بود که در چنین شرایطی «عرضه و تقاضا» را قبول ندارد و تصریح کرده بود: «وقتی با توجه به نیاز مردم به تخلفی ورود می‌کنیم، برخی به‌جای کمک کردن حتی دست‌وپای ما را می‌گیرند و در برخی پرونده‌های تخلفی که تشکیل دادیم، دستگاه ناظر چیزی نوشته که متخلف آن پاسخ را بهانه‌ای کرده تا بگوید تعزیرات حکومتی بی‌دلیل برایش پرونده تشکیل داده است.»

واضح و مشخص است که این بخش از اظهارات ریاست سازمان تعزیرات، متوجه سازمان حمایت از مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان به‌عنوان سازمانی است که براساس قانون به‌عنوان مرجع قیمت‌گذاری شناخته می‌شود و قضات تعزیرات برای اعلام رای، موظف به اخذ استعلام از این

سازمان هستند.

تأکید اصناف بر اینکه تولیدکنندگان «هرچو دل‌شان بخواهد» قیمت‌گذاری می‌کنند با روایتی که تولیدکنندگان از فرآیند قیمت‌گذاری دارند، متفاوت است.

▼ قیمت‌گذاری دلخواهی نیست

رشید عزیزپور، دبیر کانون صنایع غذایی ایران در تشریح فرآیند قیمت‌گذاری کالاها به هم‌میهن می‌گوید: «برخی از کالاها که در گروه کالاهای اساسی قرار دارد توسط ستاد تنظیم بازار کل کشور، پس از کسب نظر کارشناسی سازمان حمایت قیمت‌گذاری می‌شوند که البته اگر از نظر کارشناسی بخش خصوصی و سایر دستگاه‌های تخصصی به‌خوبی استفاده شود منجر به اخلاص و نوسان در تولید محصولات نمی‌شود.»

عزیزپور در ادامه به فرآیند قیمت‌گذاری سایر کالاها اشاره و عنوان می‌کند: «در کارگروه تنظیم بازار با دبیری سازمان حمایت، قیمت‌گذاری می‌شوند. گروه دیگر کالاهایی هستند که دولت می‌تواند قیمت‌گذاری کند اما باید مابه‌التفاوت زبان آن را به تولیدکنندگان پرداخت کند. گروه دیگر شامل کالاهایی است که دولت به‌طور مقطعی قیمت‌گذاری می‌کند؛ مانند قیمت خرما یا آتش در ماه رمضان و نهایتاً کالاهایی هستند که قیمت آنها در عرضه و تقاضا مشخص می‌شود و تابع ضوابط قیمت‌گذاری هستند.»

دبیر کانون صنایع غذایی تأکید می‌کند: «قیمت‌گذاری کالاها براساس آیین‌نامه قیمت‌گذاری محصولات ساخت داخل مصوب سال ۸۹ انجام می‌شود. در واقع نحوه قیمت‌گذاری بر دو صورت پیش‌بینی و پس‌بینی بود که با نظر وزیر صمت رویکرد قیمت‌گذاری پس‌بینی در دستور کار این وزارتخانه قرار گرفت. براساس روش قیمت‌گذاری پس‌بینی، هر تولیدکننده‌ای موظف است براساس مدارک و مستندات قیمت محصول را محاسبه و تعیین کند. در صورت مغایرت بین قیمت اعلامی تولیدکننده و مبنای قیمت‌گذاری اعلامی توسط سازمان حمایت، این موضوع توسط سازمان حمایت و در صورت نیاز سایر دستگاه‌های نظارتی دنبال می‌شود.»

توصیف دبیر کانون صنایع غذایی از فرآیند قیمت‌گذاری فاصله زیادی با مدعای ریاست سازمان تعزیرات درباره «قیمت‌گذاری دلخواهی» تولیدکنندگان دارد.

▼ تعارض مواضع تعزیرات با سیاست‌های اعلامی کشور

درحالی‌که ریاست سازمان تعزیرات اعلام می‌کند که «عرضه و تقاضا» را به دلیل بروز جنگ اقتصادی قبول ندارد، سیاست‌گذاری کلان کشور هر چند دیرنگام اما در حال فاصله گرفتن از قیمت‌گذاری دستوری است.

به‌طور مثال در برنامه ششم توسعه، قیمت‌گذاری دستوری جز در کالاهایی که بارانه مستقیم دریافت می‌کنند، ممنوع شده است: «به‌منظور توسعه اشتغال و رشد اقتصادی از طریق سرمایه‌گذاری بخش خصوصی و تعاونی قیمت‌گذاری دولتی به استثنای کالاهای اساسی یارانه‌ای و کالاهای خدمات انحصاری و عمومی ممنوع است. کالاهای اساسی یارانه‌ای، کالاهایی هستند که از یارانه مستقیم ارز ترجیحی یا یارانه مستقیم ریالی مانند پرداخت مستقیم بخشی از قیمت کالا توسط دولت برخوردار شده‌اند.»

مواضع رئیس جمهور و همچنین سایر چهره‌های اقتصادی دولت نیز دست‌کم در اعلام‌های رسمی حکایت از مقبولیت قاعده عرضه و تقاضا در نزد سیاست‌گذاری‌های اقتصادی دولت و پرهیز دولت از قیمت‌گذاری دستوری دارد. ابراهیم رئیسی در اولین نشست انتخاباتی خود در سال ۱۴۰۰ که با حضور در اتاق بازرگانی و در جمع تولیدکنندگان ابراز کرد، عنوان کرده بود: «بازار را نمی‌توان دستوری و با نشتن در اتاق اداره کرد بلکه باید به خواست بازار هم توجه کرد.»

رئیس جمهور همچنین در سفر به استان خراسان جنوبی و در جمع تولیدکنندگان گفته بود: «این حرف صحیحی است که قیمت‌گذاری دستوری کارآمد نیست» و حتی در ابتدای امسال در جلسه هیئت دولت تأکید کرده بود: «دستگاه‌ها در تعیین تعرفه کالا و خدمات با ستاد تنظیم بازار و سازمان حمایت از مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان هماهنگ باشند تا در حق تولیدکننده و همچنین مصرف‌کننده اجحاف نشود.»

علی‌آبادی، وزیر صمت نیز در جلسه رای اعتماد خود بر پرهیز از قیمت‌گذاری دستوری تأکید و عنوان کرده بود که باید به‌طور تدریجی از قیمت‌گذاری دستوری خارج شویم: «معتقد به قیمت‌گذاری دستوری نیستیم اما این موضوع راهکارهای خود را دارد و ما باید مطابق قانون عمل کنیم. ما باید مطابق قانون و با در نظر گرفتن شرایط به سمتی حرکت کنیم که قیمت‌گذاری دستوری نداشته باشیم و من به این موضوع معتقد هستم.»

▼ تیغ تعزیرات فقط برای بخش خصوصی تیز است؟

برخورد دوگانه دولت با تولیدکنندگان اما فصلی جدا در اجحاف و اعمال سلیقه در برخورد‌های قانونی است. در خبرهایی که ارگان‌های رسانه‌ای دولتی و حاکمیتی از برخورد با گران‌فروشی منتشر می‌کنند، کمتر سراغی از برخورد با بنگاه‌های خصولتی و دولتی می‌توان گرفت. برای این موضوع مصداق‌های متعددی می‌توان برشمرد: از پتروشیمی‌ها گرفته تا فولاد و تقریباً هر کالایی که به‌نوعی سود آن مستقیم یا غیرمستقیم به خزانه دولت می‌رود. شاید عینی‌ترین مصداق برای مردم، عدم عرضه سیگار به نرخ است که در پشت پاکت‌های سیگار درج شده است. تقریباً در هیچ فروشگاه‌های یک شهروند نمی‌تواند سیگار را به قیمت درج‌شده بر روی پاکت‌های سیگار از مغازه‌دار دریافت کند و این درحالی‌که با وجود عینیت و عریانی این تخلف، خبری از حضور سازمان حمایت و یا سازمان تعزیرات و یا گشت‌های نظارت و بازرسی وزارت صمت یا جهاد کشاورزی برای مقابله با گران‌فروشی سیگار نیست. در صداوسیما هم گزارشی در این باره نمی‌توان سراغ گرفت و صدالبته از گشت‌های تعزیرات در کارخانه‌های تولید سیگار سراسر کشور هم تصویری نمی‌توان پیدا کرد.

▼ سرمایه اجتماعی تولیدکنندگان به تاراج رفته است

با وجود اینکه تفاوتی اساسی میان گران شدن به دلیل افزایش هزینه‌های تولید و تأثیر نرخ تورم که متأثر از سیاست‌های پولی و مالی دولت است بر افزایش قیمت کالاها و خدمات با گران‌فروشی وجود دارد و این واقعیت را همه مسئولان اقتصادی و دست‌اندرکاران کشور به‌خوبی می‌دانند، اینکه بخش خصوصی و صاحبان برند را در پیشگاه افکار عمومی متهم نشان دهند و به تیغ تعزیر و جرایم بسپارند به‌جای آنکه کارآمدی را در مهار تورم و حراست از قدرت خرید مردم و نه در برخورد با گران‌فروشی نشان دهند، ساده‌ترین کار است.

حاصل‌تواتر چنین سیاستی که با مصاحبه‌های اتهام‌زنی به تولیدکننده و توزیع سراسری این اتهامات همراه است، باعث شده تا بخش خصوصی ایران سرمایه اجتماعی خود را در معرض تاراج ببیند. اینکه در افکار عمومی بخش خصوصی مساوی با سودجویی، رانت‌خواری، طمع‌ورزی و عدم توجه به طبقات محروم است، نتیجه سال‌ها تبلیغ رسانه‌ای و اتهام‌زنی‌هایی است که بهانه‌ای برای لاپوشانی تأثیر تصمیمات و سیاست‌های کلان نادرست بر اقتصاد و معیشت خانوارها قرار گرفته است؛ رویه‌ای که به نظر می‌رسد اراده‌ای برای تغییر آن وجود ندارد و نیز درس عبرتی نیز از تجربیات گذشته انباشت نشده تا چراغ راه تعدیل این دست رفتارها باشد.

فعالان خصوصی

توقف صدور ویزای اروپا

به دلیل طولانی شدن صف انتظار و عدم صدور ویزا برای کشورهای اروپایی، کامیون‌های ترانزیتی زمین‌گیر شده‌اند و کامیون‌های ترک جای کامیون‌های ایرانی در مسیرهای اروپایی را گرفته‌اند و بار ترانزیتی در مسیر اروپا با کامیون‌های ترکیه جابه‌جا می‌شوند. علی‌محمودی‌سرای، رئیس هیئت‌مدیره فدراسیون حمل و نقل و لجستیک ایران به ایلنا گفت: ۶ ماه گذشته آخرین جلسه مذاکرات برای حل این مشکل درباره کشور آلمان برگزار شد و سفارت آلمان اعلام کرد که بعد از بررسی‌ها، ارائه ویزا به متقاضیان اطلاع داده می‌شود. اما در حال حاضر کامیون‌های ایرانی امکان ورود به کشور آلمان را ندارند و ویزایی برای رانندگان ایرانی صادر نمی‌شود. رانندگان برای ورود به کشور ایتالیا هم با دشواری‌هایی مواجه هستند، پیش از این با هماهنگی‌های انجام‌شده در هفته برای ۲۰ راننده ویزا صادر می‌کردند. اما مدتی است که سفارت ایتالیا هم با رانندگان تماس نمی‌گیرد.

سقف قیمت تخم‌مرغ اعلام شد

فروش تخم‌مرغ در سطح خرده‌فروشی‌ها بالاتر از ۵۷ هزار تومان گران‌فروشی است. به گزارش مهر، حمیدرضا کاشانی، رئیس هیئت‌مدیره اتحادیه مرغداران میهن، نرخ مصوب هر کیلوگرم تخم‌مرغ در میادین را ۵۶ هزار تومان اعلام کرد و گفت: فروش این محصول در سطح خرده‌فروشی‌ها بالاتر از ۵۷ هزار تومان گران‌فروشی است. او گفت: برآوردها حاکی از آن است که تولید تخم‌مرغ بهمن و اسفند به ۱۱۵ هزار تن برسد، درحالی‌که حداکثر نیاز کشور ۱۰۵ هزار تن است. به گفته وی، طی ۲ و ۳ ماه اخیر صادرات در راستای تنظیم بازار داخل به‌طور محدود انجام می‌شود. کاشانی نرخ مصوب هر کیلوگرم تخم‌مرغ در میادین را ۵۶ هزار تومان اعلام کرد و افزود: این محصول در سطح خرده‌فروشی ممکن است با نرخ بالاتر عرضه شود، اما فروش بالاتر از ۵۷ هزار تومان گران‌فروشی است.

تشکیل کارگروه تخصصی طلا

کارگروه تخصصی طلا، جواهر، نقره و سکه اتحادیه‌های کشوری در جهت پیگیری مشکلات و مسائل این صنعت تشکیل می‌شود. نادر بذرافشان، رئیس اتحادیه طلا و جواهر تهران به ایسنا گفت: مقرر شده که در این کارگروه تخصصی نسبت به مشکلات، قوانین و موضوعات مرتبط با این حوزه جلسات بحث و بررسی تشکیل شود. او ضمن اشاره به مشکلاتی که فعالان صنعت طلا و جواهر در دی‌ماه سال جاری داشته‌اند، اظهار کرد: شروع اجرای سامانه مودیان و پایانه‌های فروشگاهی و تنش‌هایی که به دنبال برخی اظهارنظرها به وجود آمد، در حالی بود که صنف ما هنوز درگیر سامانه توسعه تجارت بود، بنابراین با آغاز عملیات اجرایی سامانه مودیان، مشکلاتی به وجود آمد. او ادامه داد: اتاق اصناف از نزدیک از وضعیت صنف طلا و جواهر و همچنین معضلات و مشکلات و قوانینی که بر سر خرجه تولید تا توزیع وجود داشت، مطلع بود و مشکلات، مورد پیگیری اتاق اصناف قرار گرفت.